

És

egy forradalom hamis története a színház tükrében vagy fordítva

**Federico G. Lorca A közönség és a Címtelen színdarab, valamint W. Shakespeare
VIII. Henrik és III. Richárd című műveinek felhasználásával**

Írta: Felhőfi-Kiss László

Bemutató: 1998. április 08. Szkéné Színház

**Szereplők: Berezky Péter – Theodor
Deák Tamás – Hivatalnok
Péterfy Borbála – Elena
Pintér Béla – Gonzago
Stubnya Béla – Leonelo
Szabó Annie – Amilla
Terhes Sándor – Lorenzo
Thuróczy Szabolcs – Enrique
Robin László – Testőr
Felhőfi-Kiss László – Testőr**

**Zenei munkatárs: Király Anita
Mozgás: Stubnya Béla
Játéktér és ruhák: Felhőfi-Kiss László
Fény, fotók: Tamás Gábor
Rendezte: Felhőfi-Kiss László**

**Támogatók: Soros Alapítvány, MKM, Szkéné Színház, Fővárosi Önkormányzat
Színházi Alap**

**Szereplők: Lorenzo, a színház igazgatója
Elena, a színház vezető színésznője
Amilla,
Enrique,
Gonzago,
Leonelo,
a színház fiatal színészei
Theodor, a színház mindenese
Hivatalnok, a színház felügyelő bizottság tagja
Testőrök, a Hivatalnok szolgálatában**

Előszó

1989. október 17-én a Szkéné Színházban tartotta első előadását az U. V., teljes nevén Utolsó Vonal Színházi Érdektömörülés, amelynek alapítója voltam. Társulatunk jelentős szereplője és alakítója lett az alternatív színházi közeg következő évtizedének, de sajátos produkcióink hatása beszivárgott a hivatalos kőszínházak falai közé is. Nem csak munkamódszerében, színházfelfogásában, filozófiájában volt újszerű, amit csináltunk, de abban is, hogy kissé korszerűtlenül, de egyáltalán nem foglalkoztunk saját magunk menedzselésével, reklámozásával, ahogy nem fektettünk különösebb energiát tevékenységünk dokumentálásába se. Részben ennek köszönhetően nem is igazán jelentek meg kritikák az előadásainkról. Akkoriban kevesebb volt a független színház, kevesebb volt a játszóhely, és kevesebb bemutató is született. Így elvileg akár nagyobb figyelmet is kaphatott volna egy-egy produkció, a mi esetünkben azonban ez másképp volt.

Az Utolsó Vonnallal többnyire saját szövegeket, illetve klasszikus feldolgozásokat vittünk színpadra. Csehov és Shakespeare volt a két legfontosabb áldozatunk. Alaposan megrágcsáltuk, megcsócsáltuk őket, hogy azután már sajátunkként bánjunk (el) velük. Ilyen előadástípusok születtek: *Három sirály bácsi a kertben* (r.: Tamási Zoltán), *Hamlets* (r.: Felhőfi-Kiss László) – ebben hárman játszottuk Hamlet szerepét, egymással, vagyis önmagunkkal vitatkozva –, vagy *A történelem kereke* (r.: Tamási Zoltán), mely tulajdonképpen az összes Shakespeare-királydráma egybegyűrése volt. Ezek után született meg az *És* (1998) több Lorca-mű fel- és átdolgozásából, nem kevés Shakespeare-dráma utalással.

Mikor és hogyan került kezembe az a Lorca-kötet, amelyben *A közönség* és a *Címtelen színdarab* volt? Ki tudja. De rögtön beleszerettem az absztrakt, szürreális szövegekbe. Nem állítom, hogy pontosan megértettem őket, de a mondatok költőisége, többértelműsége, lebegő könnyedsége és brutalitása magával ragadott. Hogy miért lett a darab címe *És*, már nem emlékszem. De azok a színházi alkotók, akiknek módjukban áll írni és rendezni, sőt a saját írásukat rendezhetik, előbb-utóbb elkészítik a saját „színházról” szóló előadásukat. Nos, nekem ez volt az. Ebben a színdarabban a színházról van szó. Nem csak úgy általában a színházról, hanem a színház a színházban, és hogy még bonyolultabb legyen: a színház a színházban a színházban jelenségről. A darabot 1998 tavaszán mutattuk be, izgalmas szereposztásban: Pintér Béla, Thuróczy Szabolcs, Terhes Sándor és Péterfy Borbála is játszottak benne többek között. A kritika persze most is hallgatott. Az *Élet és Irodalom* (ÉS) azonban, amely akkoriban a csúcok csúcsa volt, ha színikritikáról volt szó, láss csodát... Az ÉS írt az *És* című

bemutatónkról. Már nem sokra emlékszem az írásból, de azzal kezdődött, hogy a cikk szerzőjének érdeklődését elsősorban a cím ragadta meg. És bár a darab természetesen nem az ÉS-ről szólt, a hivatalos színikritika számára addig láthatatlan Utolsó Vonal mégis bekerült a legrangosabb nyomtatott sajtóba.

Először és utoljára.

A helyszín: egy színház. Színház a színházban, a színházban. Az író elképzelése szerint a játéktér két részre tagolódik. A hátsó rész, mely kissé megemelve, elején össze- és széthúzható függönnyel; a színházi színpadot jelöli ki. Míg az előtér; egy pontosan nem meghatározott, illetve nem meghatározható színházi helyszín, mely lehet az igazgatói iroda, a színészek társalgója, a színház nézőtere, próbaterem, folyosó, de leginkább ez mind együtt. Vagyis egy olyan tér, melyben az előbb felsorolt helységekben szokásos cselekvéseket végzik a színház alkalmazottai és az idelátogatók, vagyis a darabunk szereplői. Fontos, hogy a két tér között gondtalan átjárhatóság legyen biztosítva. Az előtérben székek, asztalok, fotelek, kanapék egymás mellé dobálva, az egyik asztalon borral töltött üvegek, poharak. A háttérben látható a szóban forgó színház színpada, összehúzott függönnyel. Amikor a nézők beérkeznek, a valóságos színházi függöny nincs összehúzva, nyitott színpad fogadja őket. Miután mindenki elfoglalta a helyét, a következő módon kezdődik az előadás: a fény vibrálásba kezd, mintha probléma lenne az áramellátással, végül teljesen kialszik, majd ismét felgyullad, és megint kialszik. Az író véleménye szerint akkor ügyes a rendező és a világosító, ha el tudja éri, hogy a valóságos színház valóságos nézői ne tudják eldönteni, ez a valóságos valóság vagy a színházi valóság. Ezután kezdődik a játék. Megérkezik a színház igazgatója. Táskáját leteszi az egyik asztalra, különböző mappákat, iratokat pakol ki belőle, de mielőtt leülhetne, a fény ismét rakoncátlankodni kezd. Világosok és sötétek váltogatják egymást. Az igazgató idegesen távozik. Nem arra amerről jött, és nem arra, ahonnan a következő szereplő érkezik. A színházi színpad összehúzott függönye mögött gyertyákat hozó imbolygó alakot látunk. Kilép a függönyre Theodor, a színház mindenese. Néhány gyertyát helyez az asztalokra, utoljára ahhoz érkezik, amelyre az igazgató kipakolt. Leteszi a gyertyákat, és lapozni kezd az iratok között. Végül fölemel egy lapot, és kitartóan nézi. Leül, és a sötétben, egy gyertya fényénél kezd olvasni.

THEODOR: Nem kacagtatni jöttem: ez a mű
Mosolytalan, komor szemöldökű,
Fenséges fájdalommal jajgató
És nem egy jelenése ríkató:
Ezt játsszuk most. Ki érzéssel teli:
Talán nem szán egy könnyet ejteni,
Hisz érdemes. Ki pénzt azért adott,
Hogy elhihesse, amit látni fog:
Valót lel itt. Ki szemlélődni jött,
Elámulni egy-két látvány előtt:
Ha mindent csöndesen, türelmesen néz,
Ígérem, hogy shillingje kárba nem vész:
Megéri e két óra. De aki
Víg, vaskos tréfát kíván hallani,
Pajzsok zaját, vagy egy bohócot éppen,
Sárga-sujtásos cifra öltözékben:
Csalódni fog. Mert, nemes hallgatók,
Ha engednénk nagy mondanivalónk
Eszeveszett mókává zülleni
És igazságát elveszíteni,
S így jó-szándékunk rosszba csapna át:

Meg nem bocsátaná értő barát.
Isten kegyéért és mert itt jelen van
A legkülönb közönség városunkban:

Mivel egyre nehezebben lát, a gyertyát mind közelebb tartja a papírhoz, amitől végül az meggyullad. Izgatottan elfújja, majd olvassa tovább.

Komolyságot kérünk ma tőletek,
Véljétek: hőseinket nézitek,
Mintha élnének; nagynak látszanak,
Köröttük sürgő szolga-forgatag;
S láthatja bárki: míg egy perc merül,
A hatalom halállá hidegül.
Ha ekkor víg vagy, méltán mondható:
A mennyegző-ünnep sírásra jó.

Az égett papírlapot a magával hozott irattartóba csúsztatja. Belép az igazgató.

LORENZO: Segíthetek valamiben?

THEODOR: Csak gyertyákat hoztam.

LORENZO: Hm. Látom.

THEODOR: A felkelők reggel elfoglalták a villamossági központot, azóta akadozik az ellátás.

LORENZO: Hozzon még néhányat. Sötét van.

THEODOR: A kellékes azt mondta, hogy nem ad többet. Kevés van, be kell osztani.

LORENZO: Hát menjen el és vásároljon még.

THEODOR: Már volt. De a boltokat már hajnalban kifosztották az emberek, nem kapott semmit. Azt mondta, megpróbál egy vidéki rokonától szerezni, ha esetleg sokáig tartana ez az állapot.

Az igazgató ez alatt lázasan kutat az asztalon.

LORENZO: Hogy kitől? A fenébe! Hová tettem? Nincs! Jó, köszönöm.

Theodor távozik. Belép Elena.

ELENA: Lorenzo! Lorenzo! Miért nem jössz? Nem tudok nélküled dolgozni. Csak azért nem látom a napfelkeltét, amit úgy imádok, és csak azért nem futkosok a fűvön mezítláb, hogy téged kövessék, hogy veled lehessenek ebben a pincében.

LORENZO: Ezt a mondatot melyik darabban mondtad?

ELENA: Egyikben sem. Most mondom először.

LORENZO: Hazudsz. Ha a tested a tiéd volna, most megkorbácsolnád, hogy lássam, igazat mondasz-e.

ELENA: Azt akarom, hogy korbácsolj meg, és lásd, ahogy a bőröm kipirosodik.

LORENZO: Elena! Kérlek!

ELENA: Persze! Hazudok! Itt állok egy szál magam, és mégis ott táncolok mindkét szemed bogarában. És ez is hazugság! Ha menekül a hó a tűztől, hogyan villoghatnak hideg fogaid két ajkad parazsa között. És ez is hazugság! Szeretném, ha szürke mén

volnál, olyan, amelyik hajnalban kitör, hogy az istálló sötétjében megkeresse a kancacsikót. És ez is hazugság!

LORENZO: Soha nem mondtál igazat nekem.

ELENA: Ha erőszak árán is, de szeretni fogsz. A földre ömlő vérből sár lesz. Mi közöm neked ahhoz, hogy meghalnak a katonák? Ám, ha a vér jácintkelyhekbe csöppen, a legdúsabb zamatú bor lesz belőle!

LORENZO: Jól van, elég! Elég! Mit akarsz?

ELENA: Ki játssza Annát?

LORENZO: Jaj! Még nem tudom.

ELENA: Szoríts erősen magadhoz, mindjárt meglátod, hogyan haldoklok a szőrös melleden. Tegnap még a selymes bőrért rajongtam, most a vad sörényt szeretem, a piszkos külvárost meg a pásztorviskók penészes matracát.

LORENZO: Még nem tudom.

ELENA: Amikor levetjük a vér utolsó ruháját, az igazság csak egy széttaposott hernyó lesz.

LORENZO: Még nem tudom.

ELENA: Tehát nem én.

LORENZO: Még nem tudom!

ELENA: De azt tudod, hogy ez az egyetlen szerep, amire vágyom, mióta élek, mióta színésznő vagyok, mióta élek. Ezért a szerepért ölni tudnék. Vagy legalábbis majdnem. Tudod, hogy már nincs sok időm, hogy eljátsszam, mondhatnám ez az utolsó lehetőségem. Ha nem adod nekem, megölsz. Elevenen temetsz el. Én meg tudom csinálni. Tudod! Nem?

LORENZO: Tudom! Igen! Persze! Hogyne. Biztosan.

ELENA: De?

LORENZO: Te is látod, mi zajlik körülöttünk. Most nem nagy formátumú gazemberek irányítják a dolgokat. Már nem egy-két önző, hatalomimádatában is figyelemre méltó csalóé a világ, hanem sok, kicsi, jelentéktelen, de kiszámíthatatlan, és ezért veszélyes figura osztogat nap mint nap más parancsot. Szeretném, ha az előadásunk ezt mutatná be, és Richárd személyisége is errefelé irányulna. Ezért azt gondolom, hogy Richárd ellenfeleinek is ugyanolyan kicsinyesnek kell lenniük, mint a mi mai politikusaink. Szóval te túl jó lennél Anna szerepében. Még, ha nem is csinálsz semmit, akkor is rettentően erős az egyéniséged, a színpadi jelenléted. De hát tudod, ez a te igazi fegyvered. Sokkal okosabb, ravaszabb, tapasztaltabb vagy, mint amilyenek én Annát szeretném.

ELENA: Azt hiszed, nem tudok olyan lenni, mint ami neked kell? Én színésznő vagyok! El tudom játszani!

LORENZO: Igen. Biztos vagyok benne. Csak tudod, most máshogyan szeretném az igazságot megközelíteni. Másfajta játéktípussal; azt szeretném, hogy a színészek olyanok legyenek, mint amilyen a szerepük, hogy ne kelljen játszani nekik, hogy az igazság jobban kibomoljon, jobban érvényesüljön, hitelesebb legyen minden.

ELENA: Tehát Amilla fogja játszani. Én is szeretem az igazságot. Nagyon szeretem, egy percre, de nem tovább; az igazság rút, ha kimondanám, kihajítanának a színházból, és te nem védenél meg, mert gyáva vagy! Néha, miközben a közönséghez beszélek, a leglíraibb jelenet közben támad kedvem, hogy hirtelen odakiáltsak nekik egy trágárságot, a legocsmányabbat. De én szeretem az ékszereimet, és azokat elvennék tőlem.

LORENZO: A világnak sajnos nem a színház festett, színes fényekkel megvilágított igazságára van szüksége, hanem most sokkal inkább, mint bármikor, vigasztaló és építő igazságokra.

ELENA: A halászok reggel egy hatalmas cápát hoztak nekem és azt kiabálták: Itt a fiad! A hal szájából szüntelenül vékony vércsík szivárgott. A gyerekek nevettek, és a bakancsuk talpát vörösre festették vele. Hiába zárkóztam be, hallottam, ahogy vonszolták a parton, és kiabálták: Itt a fiad! Itt a fiad! Soha többé nem akarok elaludni.

Belép Amilla.

ELENA: Amilla! De jó, hogy jön! Épp magáról beszélgettünk, hogy maga milyen csodálatosan tehetséges. Legutóbbi alakítása is egy fényes, áttetsző mámor volt, egy... egy lebegő csók, éjszakai látomás, fölszálló pára, kacér és csillogó, önfeledt, szemérmes érintés, mintha nem is embert játszott volna. Tüzes, ártatlan tekintet, bíbor-bársony, puha, borzongató illat...

AMILLA: Köszönöm, de azt hiszem, eltúlozza.

ELENA: Nem, dehogy. Órákig tudnám dicsérni.

AMILLA: Jaj! Köszönöm, inkább ne!

ELENA: Tudja a színész pillantása tapintás, ami ujjai hegyével falja fel a kis világokat.

Belép Enrique.

ENRIQUE: Jó napot. Elnézést. Igazgató úr, megbocsát egy percre!

LORENZO: Persze, parancsolj.

ENRIQUE: Úgy szeretném, hogy négyszemközt, ha lehet.

Enrique az Igazgatóval kimegy.

ELENA: Mi Lorenzoval mindenben egyetértünk; és sokat beszélgettünk, magáról is Amilla, hogy nagyobb és komolyabb feladatokat kellene kapnia, hiszen az eddigiek szinte apró, parányi játékszerek voltak az ön képességeihez mérten. Például a következő bemutatónkban, mert itt van a nyakunkon a Richárd premier, és Anna, mintha önre írta volna Shakespeare, ami képtelenség, hisz nem ismerték egymást.

AMILLA: Hát nem!

ELENA: De Lorenzo most úgy látja, hogy egy tapasztalt, komoly nőnek, a szó szexuális értelmében is, egy igazán fajsúlyos személyiségnek kell alakítania Anna szerepét, hogy ezzel is kiemelje Richárd figuráját, megerősítve azzal, hogy ellenfeleit is egy szintre emeli vele. *(Az egyik asztalhoz megy, tölt magának egy pohár vörösbort.)* Fáradt vagyok. Már annyi hatalmas feladat van mögöttem, adjon másnak is lehetőséget. Nem? De hát, még nincs döntés. Majd még beszélek Lorenzoval, biztosan meg tudom győzni. Tudja, mi szinte egy test és egy lélek vagyunk.

AMILLA: Igen. Mi még csak egy lélek és két test vagyunk, de törekszem, hogy testeink is eggyé váljanak.

ELENA: Hogyan?

AMILLA: Úgy értem, minél jobban megértjük egymást, mint igazgató és színész, rendező és színész... színésznő...

ELENA: Persze, ez fontos. Nem olyan könnyű őt megérteni, rendkívül bonyolult lélek, tudni kell a kódot.

AMILLA: Nagyon régóta ismerik egymást, ugye?

ELENA: Igen. Együtt dolgoztunk a Királyi Színházban, még Miguel Santos Cortillo idejében. Gyönyörű évek voltak. Felejthetetlen szerepeket játszottunk. Mi voltunk mindig, minden darabban a szerelmes pár, a közönség rajongott értünk. El sem tudták képzelni, hogy mást is szerethetünk, mint egymást.

AMILLA: Rettenetes lehet végigélni, ahogy az idő meggyalázza, elolvasztja a szerelmet, és a felperzselt érzelmek hamuját az évek egyre messzebb és messzebb sodorják, míg végül nem marad semmi, csak az emlék a tekintetek mögött. Üres és hideg arcok.

ELENA: Maga még nem tudhatja, mitől lesz gazdag egy élet. Érts jól meg egyetlen napot, hogy minden éjszakán szerethess.

AMILLA: És egy nap, lehullajtjuk magunkról a szorongásainkat, és elhessentjük az érzéketlen márványfalakat.

Az Igazgató visszajön.

ELENA: *(Megindul kifelé.)* Mert szép vagyok, mert örökké élek, mert teleszívtam magam vérrel, tele valódi vérrel. Több mint háromezer kamasz fiú halt meg az idők során, és mind az én szemem tüzétől hamvadtak el. Eleven fiúk voltak, és én láttam őket a szerelemtől haldokolni a lepedők között. *(Kimegy a színpadon keresztül.)*

AMILLA: Remélem, soha nem leszek olyan bátor, hogy valakit megsajnáljak.

LORENZO: Miről beszélgettek?

AMILLA: Csak az időjárásról.

LORENZO: Minden rendben?

AMILLA: Majdnem.

LORENZO: Szép vagy a gyertyafényben.

AMILLA: Sötétben még szebb. Ha-ha-ha.

Elena bedugja fejét a függönyrésen.

ELENA: Azt hiszem itt felejtettem a... de mégse. *(Végleg távozik.)*

AMILLA: Tudja, hogy nem szeretek vele kettesben lenni. Megrémiszt. Arra gondolok, hogy inkább haljak meg holnap, mint holnapután ilyen legyek.

LORENZO: Csak egy pillanatra...

AMILLA: Pillanat! Pillanat! Hogy utálom ezt a szót! Unalmas, hazug, felháborító. A pillanat művészete, hánynom kell.

LORENZO: Csak Enrique-vel...

AMILLA: Enrique! Ja! Persze, bocsánat. A védence. Kicsit sokat foglalkozik vele. Feltűnően sokat. Bárcsak én is férfi lehetnék.

LORENZO: Ne kívánja. Nem lenne boldog.

AMILLA: Nem tudom, mi van velem. Mostanában minden olyan, olyan... Tudja, hogy engem nem érdekel a politika. Egyre többször érzem, hogy az emberiségnek van egy titkos, nagy, olthatatlan vágya; hogy minden gödröt, mélyedést, szakadékot teletömjön szeméttel és hullákkal. Ezért szárítják ki a folyók medrét és olvasztják el a gleccserek jegét.

LORENZO: A munka majd helyre rázza. Nem lesz ideje butaságokon törni a fejét.

AMILLA: Gondolja?

LORENZO: Szeretném, ha maga játszaná Anna szerepét.

AMILLA: Igen? Elena imádni fog.

LORENZO: Ne foglalkozzon vele.

AMILLA: Legalább majd nem dicsér. Az is valami.

LORENZO: Nagyon fontos lenne nekem ez a közös munka, hogy minél jobban megértsük egymást...

AMILLA: Hogy testünk is eggyé váljon.

LORENZO: Ezt hogy érti?

AMILLA: Gyermekkoromban gyakran játszottuk, hogy legyeket fogdostunk, kitéptük a szárnyukat, azután beledobáltuk őket a pókhálóba.

LORENZO: Nem vagyok biztos benne, hogy férfi és nő valaha is megérthetik egymást. Bár lehet, hogy épp emiatt vonzódnak oly végzetesen egymáshoz.

AMILLA: Ha feljön a hold, a falusi gyerekek együtt fürdőznek a tóban, és a csöndes vizek partján a sások mögött ott leljük a leselkedő ember nyomát, ettől pedig borzalmas lesz a meztelen test szabadsága.

LORENZO: Ha szemembe tapasztja tekintetét, én elviszem a szárnyak temetőjébe, és magának adom a leghallgatagabb sötétséget.

AMILLA: Ehhez még túl fiatal vagyok.

LORENZO: A könnyecseppek apró eleven hárfák a szemében, ne engedje, hogy korbácsot fonjanak a húrokból.

AMILLA: A szerelmes szó, csalás, tört tükör, lépés a vízen. És te ott állsz, mint azok, akik a szavukra hallgatókat meg akarják győzni, hogy igazi szerelem létezik és lehetséges. *(Ő is elindul a színpadra, amerre Elena távozott.)* Ezt én már nagyon unom, és felkelek, hogy kizavarjam a síromból mindazokat, akik az én szívemről faragnak emléket, és kis fényes csipeszekkel akarják kinyitni a számat.

Theodor lép be a függönyrésen, majdnem összeütközik a távozó Amillával.

THEODOR: Igazgató úr?

LORENZO: Kezdjék el, megyek.

A szín elsötétedik. Zene csendül fel. A színházi színpadon halovány fény. Egy embert látunk, a függönyön átsejleni, láncon felkötözve a mennyezethez. Majd széthúzzák a függönnyt.

Enrique látható, amint a III Richárdban Clarence-t alakítja. Talán egy főpróbán.

ENRIQUE: Rossz éjszakám volt, oly rettenetes képekkel, szörny álmokkal tele, hogy amily igaz keresztény vagyok, nem bírnék még egy ilyen éjszakát, még boldog évekért cserébe sem, olyan borzalmas volt ez az idő. Úgy rémlett, hogy a Towerből kiszöktem s Burgundia felé hajóra szálltam s velem volt a fivérem, Gloster is. A régi nehéz időket idéztük, melyekben részünk volt. S amint az ingó fedélzeten járkáltunk fel-alá, úgy rémlett, Gloster megbotlik s elesve engem, ki feltartom őt, belök a tornyosuló tengeri habokba. Micsoda kín volt az a fulladás! Micsoda szörnyű vízmoraj fülemben! Micsoda csúfos halál tűnt szemembe! Úgy rémlett, ezer szörnyű roncsot látok, ezer embert, kit már halak harapnak, nagy halom horgonyt, gyöngyöt, aranyat, ékkövek mesebeli drágakincsét, mind szétszórva a tengerfenekén. Sok halálfej mélyén, az üregekben, hol egykor szemek laktak, a szemek csúfjára most ékkövek tündököltek, az iszapos mélységnek udvaroltak s a körül elszórt csontokat gúnyolták. Azután kárhozott lelkek légiója vett körül s oly iszonyú dolgokat hörgött

fülembe, hogy a szörnyű zajra reszketve ébredtem s még jó sokáig csak azt hittem, hogy megjártam a poklot, oly rettentően hatott rám az álom.

Leonelo és Gonzago, mint a két bérgyilkos, belép a színpadra.

ENRIQUE: Az istenért, ki vagy?

GONZAGO: Ember, akár te.

ENRIQUE: Hangod dörög, szemed alázatos.

GONZAGO: Hangom a királyé, szemem sajátom.

ENRIQUE: Homályosan, halálosan és nagyon lassan beszélsz! Ki küldött ide? Miért jöttetek?

GONZAGO: Hogy...

LEONELO: Hogyhogy hogy?

ENRIQUE: Hogy megöljete?

LEONELO: Igen.

ENRIQUE: Alig van szívetek megmondani, hogy lenne szívetek, hogy megtegyétek? Barátaim, mivel bántottalak meg?

GONZAGO: Nem minket bántottál meg: a királyt.

ENRIQUE: A királlyal majd még kibékülök.

LEONELO: Soha uram, hát készülj a halálra.

ENRIQUE: Ti vagytok, akiket kiszemeltek az ártatlant megölni? Mi a bűnöm?

GONZAGO: Parancsra tesszük, amit teszünk.

LEONELO: S a mi királyunk adta a parancsot.

ENRIQUE: Tévelygő parasztok! Királyok királya törvénytábláján parancsolt, hogy ne ölj! S rendeletét te semmibe veszed, és egy másik emberét teljesíted? Vigyázz, mert bosszúját lesújtja annak fejére, aki törvényét szegi.

LEONELO: S most ugyanez a bosszú sújt le rád gyilkosságért és hamis esküért: a szentséget vetted fel arra, hogy a Lancaster-házért fogsz küzdeni...

GONZAGO: És mint isten nevének árulója megszegted ezt, és hitszegő acélod, királyod fiát hasította szét.

LEONELO: Kinek hűséget s védelmet fogadtál.

GONZAGO: Ne idézd isten félelmes igéjét, ha már ilyen nagy bűnnel hágtad át.

ENRIQUE: Ha isten ezért bosszút akar állni, tudjátok meg, nem tenné titkosan. Ha meg pénzért vagytok itt, forduljatok meg, s elküldelek Gloster öcsémhez, aki életemért nagyobb jutalmat ad, mint Edwárd a halálom híréért.

LEONELO: Csalódsz, mert Gloster öcséd gyűlöl.

ENRIQUE: Ó, nem! Szeret, s becses vagyok neki.

GONZAGO: Ne csald magad: ő küldött elpusztításodra minket.

ENRIQUE: Az nem lehet, hisz sírt a sorsomon, s karjába zárt és esküdtök zokogva, hogy igyekeznek kiszabadítani.

GONZAGO: Hát azt teszi, mikor kiszabadít föld rabságából mennyei öröme.

LEONELO: Meg kell halnod, uram: békítsd meg istent.

ENRIQUE: Ha bármelyiktek herceg fia lenne, és szabadságától megfosztva, mint én, s két gyilkos, akár ti, belépne hozzám, nem könyörögne életéért? Barátom... barátom, részvétet látok a szemedben. Ó, ha nem hízeleg tekinteted, gyere mellém, s könyörögj te is értem, az én helyemben. Mert hol az a koldus, ki egy kolduló herceget ne szánna.

LEONELO: Nézz hátra, jó uram.

Többször, iszonyatos erővel leszúrnák, ledöfik a gyilkosok. A szörnyű mézszárlás alatt összegördül a függöny.

A színpadról, a függönyrésen keresztül, belép a Hivatalnok, az Igazgató és Theodor.

HIVATALNOK: Csodálatos hely a színház! Irigylem magukat. Lenyűgöző, elkápráztató, félelmetes. Amikor először léptem be ide, rettenetesen megijedtem a festett farkasoktól és a négy kígyótól a bádogtóban. Mégis mindig meghatódom, mikor lezuhan a függöny és felharsan a nézők tapsa. Na. Halljuk azt az epilógot, amit volt mersze egy ilyen nagy klasszikus után elé biggyeszteni.

Theodor egy papírlapot ad át a Hivatalnoknak.

LORENZO: Prológ. Hölgyei és uraim! Nem azért húzom föl a függönyt, hogy szavak játékaival örvendeztessem meg a közönséget, vagy olyan szobadíszlettel, amelyben nem történik semmi, és ahová a színház azért irányítja a fényoszlopait, hogy szórakoztasson, azt akarva elhitetni, hogy ilyen az élet. Nem. *(A Hivatalnok értetlenül néz Theodorra, a papíron lévő szöveg nem egyezik azzal, amit az Igazgató olvas. Visszaadja a papírt.)* A költő ma este, inkább szándéka, mintsem kedve szerint, a valóság egy kicsiny darabját fogja megmutatni önöknek. Nagy szerényen bár, de mindenkit figyelmeztetnem kell arra, hogy itt semmi sem kitalálás. Angyalok, árnyak, hangok, hó-lantok igenis léteznek, és itt szálldosnak önök között, és olyan valóságosak, mint maga a kéjvágy, a zsebünkben csörgő aprópénz, a lappangó rákbetegség egy asszony szép mellében, vagy mint a kereskedők fáradt ajkai. Önök csakis azzal a szándékkal jöttek a színházba, hogy szórakozzanak, és vannak is szerzők, akiket ezért fizetnek. Ez helyes is. *(A színpadról, a függönyrésen át, megjelenik a két testőr, két-két nehéz bőröndöt, táskát cipelve; majd távoznak.)* Ám a költő ma csapdát állít önöknek, mivel az a vágya és titkos célja, hogy a szívükre hasson, miközben megmutatja mindazt, amit önök nem akarnak látni, és kikiáltja a legegyszerűbb igazságokat, amelyeket önök nem hajlandóak meghallani. Miért kell mindig azért színházba járni, hogy azt lássuk, ott mi történik, és nem azt, hogy velünk mi történik? A néző nyugodt, mert tudja, hogy a darab nem órá fog ujjal mutatni. Pedig de szép is lenne, ha egyszer a színpadról néven szólítanák, hogy beszéljen csak, és a színpadi nap tüze sütné sötétben bujkáló halvány arcát! *(Az egyik testőr visszamegy a függöny mögé, és újabb táskákkal jelenik meg, majd távozik.)* Kezdődjék hát a valóság, mert a szerző azt akarja, hogy önök ne színházban, hanem a nyílt utcán érezzék magukat; éppen ezért, sutba dobja a költészetet, a ritmust, a dramaturgiát. Mondhatná, hogy a tenger illata a szirének kebléből fakad, meg ezer effélé, de a tengernek ez úgyis édes mindegy, meg se hallja, csak morajlik tovább a partokon, és várja az újabb vízbe fültakat; és ez az, ami az ember számára fontos. De, hogy is lehetne egy színházterembe bevinni a tenger szagát, vagy hogyan lehetne csillagokkal elárasztani a földszinti zsöllyéket?

HIVATALNOK: Mondjuk úgy, hogy félrehúzza a tetőt. Elnézést, csak vicceltem. *(Elindul egy asztal felé, melyen italok vannak, de Theodor megelőzi, tölt és átnyújtja a poharat.)* De, ha már megálltunk, engedje meg, én értem, hogy maga mit akar, kérem, higgye el. Csak hát, mit csinál a nézővel, az emberekkel, a tömegekkel, akik nem feltétlen a valóságra kíváncsiak. Akik kifizetik a jegy árát.

LORENZO: A jegy árában nincs benne a jog, hogy ítéletet mondjon a darabról. A nézőnek, vagy tetszik a darab, vagy nem tetszik, tapsol vagy füttyül, de ítélni, soha nem ítélni.

HIVATALNOK: A színház egyetlen törvénye a néző ítélete. Azért fizet, hogy színházat lásson.

LORENZO: Színházat? Itt nem vagyunk a színházban.

HIVATALNOK: Nem?

LORENZO: Nem, uram. Az a helyzet, hogy maga fél. Tudja, mert ismer, hogy le akarom dönteni a falakat, hogy sírni halljuk, gyilkolni, éhségtől rothadó belekkel horkolni azokat, akik odakint vannak, azokat, akik nem is tudják, hogy színház egyáltalán létezik. De maga ettől megretten.

HIVATALNOK: Én sokkal közelebb vagyok a valósághoz, mint azt maga képzelem.

LORENZO: A valósághoz? Tudja maga, mi a valóság? Hallgasson ide. Mindnyájunknak, akik most itt vagyunk ebben a színházban, kiszabták már a koporsódeszkákat. A kirakatokban négy koporsó vár már, négyet azok közül, akik most itt vannak, és az egyikbe, talán még ma hajnalban, nem sokkal azután, hogy erről a nagyon is eleven helyről eltávozott, már bele is fektetik valamelyikünket.

HIVATALNOK: Nem azért jöttem, hogy erkölcsi oktatásban részesüljek, és azért sem, hogy kellemetlen dolgokat kelljen végighallgatnom. Én azt hittem, hogy színházban vagyok.

LORENZO: Nem vagyunk színházban! Odabent hazugságtól bűzös a levegő, hazugságtól, amit ránk kényszerítenek, és a színdarabok szereplői csak azt mondják ki, amit szűzkisasszonyok előtt hangosan ki lehet mondani, a valódi szorongásaikat azonban elhallgatják. Ezért nem akarok én színészeket, hanem hús-vér férfiakat és hús-vér nőket, és ha valakinek az ilyesmi nem tetszik, fogja be a fülét.

HIVATALNOK: A néző színészekre kíváncsi, színházra; tudni akarja, hogy miről szól a darab.

LORENZO: Vagyis kíváncsi az életre. A hihetetlen életre, amelynek most nem éppen a színház az otthona.

HIVATALNOK: Azt hiszem, nem fogják hagyni, hogy végigcsinálja. A színház olyan szép! Mihez kezd majd az ezüstserlegekkel és hermelinpalástokkal, ha jönnek, és bezúzzák a kapukat, ha fellépnek a színpadra azok, akikhez szólni akar, és a maga hangja már erőteljes lesz a tömegben. Ha felhasítják a körfüggönyöket, és kíváncsiak lesznek, mi van a színész belsejében. Én csak önöket féltetem, saját maguktól elsősorban. Figyeljen ide és nyugodjon meg. Önöktől senki sem várja el, hogy megváltásuk a világot, még csak a problémák megoldásában sem kell tanácsot adniuk, fel sem kell hívni rájuk a figyelmet. Önök szépek és tiszták, minek bemocskolódniauk a valósággal? Az embereknek szép és tiszta színház kell. Ne legyen semmi gondjuk, mi ellátjuk önöket, megoldjuk a problémáikat, csak tegyenek boldoggá bennünket. Tudja, ma már senki sem tud aludni, de álmokra mindenkinek szüksége van. Ha tömegeket akar megnyomorítani, elpusztítani, vegye el tőlük az álmot, a szabadságot, amit az álom jelent.

LORENZO: Én felkeltem, ébren tartom a színészeimet, kiűzöm szemükből az álmot, hogy a valóság tisztán ragyogjon arcukon.

HIVATALNOK: Én nem bánom, keltse fel őket, csak játszanak szépen. A valóságot meg bizza ránk.

LORENZO: Igen, az emberek csodálják a művészeket, de ha felbomlik a nyugalom, ha torzul a rend, ha élet-halálról van szó, akkor idegesíti és arrogánsá teszi őket ez a feleslegesnek vélt intellektuális nyavalygás.

HIVATALNOK: Ezzel maguk ne törődjenek. Mi megvédjük magukat minden fórumon. *(Belép egy testőr, int és távozik.)* Elnézést, mennem kell. Csak így tovább; szépen, nyugodtan, és akkor nem lesz semmi baj. Ha bármilyen problémája van, keressen fel az irodámban. Otthon is hívhat. *(Az Igazgató távozik a színpadon keresztül. Mielőtt a Hivatalnok is eltávozna az ellenkező irányba, odainti Theodort.)* Mi van magával? Hm? Három napja semmi! Egy sor se, egy betű se. Nem akar segíteni?

THEODOR: De igen.

HIVATALNOK: Akkor? Legyen egy kicsit együttműködőbb. Igazán nem kérünk sokat.

THEODOR: Értse meg, kérem, hogy ami önöknek kevés, az számomra minden.

HIVATALNOK: Nézze, én mindent megteszek, ha ön is megteszi azt a néhány apróságot, amit kérünk. Remélem, hogy értjük egymást? Jó. Holnap reggel nyolcra az irodámban lesz a jelentése. Igen?

A Hivatalnok távozik a kijáraton, Theodor pedig a színpad felé.

Kívülről hangos vita hallatszik.

LEONELO: A zavargás akkor kezdődött, amikor látták, hogy Rómeó és Júlia valóban szeretik egymást.

ENRIQUE: Pontosan az ellenkezője történt. A zavargás akkor kezdődött, amikor észrevették, hogy nem szeretik, és soha nem is szerethetik egymást.

Beérkeznek.

LEONELO: A közönség elég ravasz, hogy mindenre rájöjjön, és ezért tiltakozott.

GONZAGO: Pontosan ezért. A csontvázak szerették egymást, és sárgák voltak a lángtól, de nem szerették egymást a ruhák, és a közönség többször is észrevette, hogy Júlia uszályán az undor kis varangyos békái ugrálnak.

LEONELO: Az előadásokon az emberek elfeledkeznek a ruhákról, a forradalom akkor tört ki, amikor az igazi Júliát megtalálták a székek alatt, összekötözve és vattába burkolva, hogy ne kiabálhasson.

GONZAGO: Ebben téved mindenki alaposan, és ezért haldoklik a színház. A közönségnek nem szabad áthatolnia azokon a selymeken és kartonokon, amelyeket a költő emel. Rómeó lehet egy madár, és Júlia lehet egy kő. Rómeó lehet egy szem só, és Júlia lehet egy térkép. Mi köze van ehhez a közönségnek?

LEONELO: Semmi. De egy madár nem lehet macska, sem egy kő tengerár.

ENRIQUE: Ez csak smink és forma kérdése csupán. Egy macska is lehet béka, és a téli Hold nagyon könnyen lehet dermedt férgekkel borított farakás.

GONZAGO: Fakanál.

ENRIQUE: Fakanál. A közönséget a szavak belsejében kell elaltatni, és nem szabad látni az oszlopok között bégető bárányokat, meg az égen járó felhőket. A rendező felnyitotta a süllyesztőket, és az emberek meglátták, hogyan okozta az ál-erek mérge sok gyerek igazi halálát. Nem az álcázott formák teremtenek életet, hanem az a barométerhajsza, ami mögöttük van.

GONZAGO: Végtére is, feltétlenül szükséges, hogy Rómeó férfi és Júlia nő legyen? Csak így lehet a sírjelenet eleven és húsba vágó?

ENRIQUE: Nem feltétlenül szükséges, s éppen ezt igyekezett zseniálisan bebizonyítani a rendező.

LEONELO: Ha nem feltétlenül szükséges, akkor álljanak le a gépek, és vessétek a búzaszemeket acélmezőbe!

ENRIQUE: Jó!

GONZAGO: Majdnem erről jut eszembe! *(Zsebéből újságot vesz elő.)* Hallgassátok meg! Valami színházi levél. "Rengeteg vörösbort ittam, mert sokáig kellett várni, hogy elkezdjek végre az előadást. Aztán meg nem akarták abbahagyni, és végig, de végig beszéltek, az első pillanattól az utolsóig. Szünetben sem tudtam elmenni, mert a rendező felesége ült mellettem, ráadásul várandósan; amilyen érzékeny család, még megszült volna a zsöllyében. Három óra szózuhatag, mondatförfögeteg. Elviselhetetlen. A színészek persze örültek, azt hitték, ha beszélnek, mondanak is valamit. Gondolatkatakomba. Kihámozhatatlan anti-eszme-kavalkád. Az idegbeteg színész és a szexualitásában végzetesen deformálódott rendező fatális találkozása. Nézők helyett egy orvos konzíliumot kellett volna beültetni. Amikor a művész fél órán keresztül nyalja a saját seggét, tudod, onnan már nincs visszaút. A bilincsbe vert költészet forgácsai peregnek a rosszul artikuláló színészek ajkán. Nyáltenger."

ENRIQUE: Fekália.

GONZAGO: Abban van a legtöbb vitamin.

ENRIQUE: A nézőnek soha nem szabad részt vennie az előadásban. Ha az emberek elmennek az akváriumba, nem gyilkolják le a tengeri kígyókat, a vízi patkányokat, sem a leprával borított halakat, hanem végigsiklik szemük az üvegen, és tanulnak.

LEONELO: Rómeót egy negyvenhárom éves férfi, Júliát egy tizenöt éves fiú játszotta.

ENRIQUE: Pontosan. A rendező zseniálisan intézte úgy, hogy a nézők nagy tömege mindegyikükre rá ne jöjjön... vagy jöjjön rá... vagy...

GONZAGO: Megbocsáthatatlan, hogy meggyilkolták őket.

ENRIQUE: Micsoda sóvárgás a vérre. Micsoda sóvárgás a halálra.

LEONELO: És hogy meggyilkolták az igazi Júliát is, aki ott nyögdecselelt a zsöllyék alatt. A megismételt felvonás mégis csodálatos volt, mert az kétségtelen, hogy felmérhetetlen szerelemmel szerették egymást, ha én ezzel nem is értek egyet. Amikor a fülemüle dalolni kezdett, nem tudtam visszatartani a könnyeimet.

GONZAGO: Mindenki így volt vele...

ENRIQUE: Én nem sírtam.

GONZAGO: Én sem. Mindenki. Csak aztán magasba emelték a késeket és a dorongokat, mert a betű erősebb volt náluk.

LEONELO: A sírbolt jelenetet remekül csinálták. Kár, hogy fölfedezték a hazugságot, mikor meglátták Júlia lábait. Egészen kicsik voltak.

GONZAGO: Csak nem akar mindenáron hibát találni bennük?

LEONELO: De igen, túlságosan kicsik voltak ahhoz, hogy női lábak legyenek. Túlságosan tökéletesek és nőiesek. Férfi lábak voltak, olyan lábak, amelyeket egy férfi talál ki.

ENRIQUE: Nézzétek, sikerült megszerezni Júlia egyik cipőjét. *(Zsebéből veszi elő.)* Az apácák éppen feltették a ravatalra, én meg elloptam.

LEONELO: Melyik Júliáé?

ENRIQUE: Melyiké volna? Azé, aki a színpadon volt.

GONZAGO: Akinek a legszebb lába van a világon.

LEONELO: De hát nem vetted észre, hogy a sírboltban lévő Júlia, női ruhába öltözött fiatal férfi volt, a rendező trükkje, és hogy az igazi Júlia ott feküdt megkötözve a széksorok alatt?

GONZAGO: Engem nem érdekelnek sem a szerelemről, sem a színházról folytatott viták, én egyszerűen csak szeretni akarok.

ENRIQUE: Ó szerelem, micsoda vágy sarkall, hogy fényed behatoljon a meleg sötétségbe.

LEONELO: Miért nem mentél le a kripta lépcsőjén? Megpillanthattál volna egy angyalt, amint éppen elröpül Júlia fütyijével miközben otthagyja a sajtóját, mert az sokkal jobban illik hozzá.

GONZAGO: De ha nekem tetszett! Gyönyörű nőnek láttam, és ha női ruhába öltözött fiatal férfi volt, az sem érdekel. Viszont, rá se tudtam volna nézni arra a csupa-por lányra, aki úgy nyivákkolt a széksorok alatt, mint egy macska.

LEONELO: És mégis, ezért gyilkolták meg.

ENRIQUE: Mert örültek.

GONZAGO: Nekem, akinek minden nappal percről-percre kell megküzdenem, nekem nincs időm arra gondolni, hogy Júlia férfi, asszony, gyerek, kutya, vagy tíz amperes biztosíték... hanem csupán arra, hogy örömteli vággal tetszik nekem.

LEONELO: Nagyszerű! És ha én bele akarok szeretni egy krokodilba?

ENRIQUE: Hát beleszeretsz.

LEONELO: És ha én beléd akarnék szerelmes lenni?

GONZAGO: Hát akkor belém szeretsz, én hagyom, és a vállamon viszlek fel a sziklák közé.

LEONELO: És mindent szétrombolunk?

ENRIQUE: És elégetjük a könyvet, amiből a papok a misét olvassák, és felgyújtjuk a hajukat, meg az arcukat...

GONZAGO: És ahol szerelemről beszélnek, oda mi futballcipőbe lépünk be, és sarat hajigálunk a tükrökre.

LEONELO: És mondá az úr: engedjétek hozzám a nagy didiket.

ENRIQUE: Pontosan! Pontosan!

Leonelo kimenekül a színpadon keresztül.

Amilla szalad be másik irányból.

AMILLA: Itt vagyok!

ENRIQUE: Jól van. Szervusz.

AMILLA: Ennyi? Vagy udvarolsz még egy kicsit?

ENRIQUE: Éppen beszélgettünk.

Gonzago félrevonulva leül egy kanapéra.

AMILLA: Ha szeretsz, miért nem jössz velem oda, ahova én viszlek?

ENRIQUE: Én férfi vagyok. Férfi. Olyan óriás, hogy a ma született gyerek körmére is tudok rózsát hímezni.

AMILLA: Jó, akkor én is férfi vagyok.

ENRIQUE: Akkor én átváltoznék hangyává.

AMILLA: Akkor én is átváltoznék hangyává.

ENRIQUE: Akkor én átváltoznék földdé.

AMILLA: Akkor én járatokat építenék benned.

ENRIQUE: Én átváltoznék vízzé.

AMILLA: Akkor én is.

ENRIQUE: Én átváltoznék holdcápává.

AMILLA: Én átváltoznék késsé. Négy, hosszú tavaszon át fent késsé.

ENRIQUE: Én átváltoznék sziklává, olyan hatalmassá, hogy százezer rabszolgával sem tudsz medencét vésetni a szemgödrombe.

AMILLA: Akkor vigyél a fürdőbe, és fojts bele. Ez az egyetlen lehetőség, hogy meztelenül láss.

ENRIQUE: Azt hiszed, félek a vértől?

AMILLA: Akkor fogj egy fejszét és vágd le a lábam. Hagyd, hogy jöjjenek a romkert férgei, és menj, mert megvetlek.

ENRIQUE: Elég. Hagyjuk abba.

AMILLA: Minden csak játék volt közöttünk.

ENRIQUE: Az én szerelmem olyan erős, hogy csak egy pillanatig tarthat.

AMILLA: Pillanat. Persze, pillanat.

GONZAGO: Egy éjszaka nem egy pillanat, de egy pillanat, egy egész éjszakán át tarthat.

AMILLA: Magának ehhez semmi köze! Miért hallgatózik?

GONZAGO: Én ezer éve állok itt, és nem tudom elkerülni, hogy szerelmespárok fecsegjenek az árnyékomban.

AMILLA: Magának nem itt kellene élni, hanem egy rothadt mocsárban, az iszap alatt, ahol döglött békák oszladoznak. *(Amilla megindul kifelé, a színpad irányába.)*

GONZAGO: Szerelem égen és ég alatt
Közösül a trágya és a Nap
A Nap szerelme az elhullt tehén
A ganajtúróé meg a Nap

Amilla kimegy, Enrique utána indul.

GONZAGO: Enrique.

ENRIQUE: Mi közöm az éjszakához? Mit tanulhatok én a csillagaitól, meg a részegeitől?

GONZAGO: Az éjszaka, tengerre támaszkodó köd, befelé fordítja a szemet. Az éjszaka, lefeküdni készülő kísértet.

ENRIQUE: A nappal pedig a felegyenesedő anyatej. Jární készülő pántlika.

GONZAGO: Pálinka.

ENRIQUE: Pálinka. Palacsinta. Palánta.

GONZAGO: Ez a nő nagyon távol van tőled.

ENRIQUE: Közelebből?

GONZAGO: Az a luk, a férfiember büntetése. A férfiember kudarca, gyalázata, halála.

ENRIQUE: Az a luk, a férfi dicsősége. A férfi jutalma, utolsó menedéke, egyetlen otthona.

GONZAGO: Akkor nem egyről beszélünk.

ENRIQUE: Menj és fojtsd meg! Miért nem mész? Nem vonom kétségbe a bátorságodat, és ugyanúgy bámulom a szépségedet is. Hát akkor miért nem csapsz le rá, hogy foggal-körömmel feltépd a torkát?

GONZAGO: A szavaid pont olyan érzéketlenek, mint a gondolataid, a tekinteted, a tapintásod. Na, jó, menj. Vár a játékszered.

Enrique kimegy Amilla után, Gonzago fölkap egy üveget az egyik asztalról, és dühösen távozik oldalt.

Belép az Igazgató, még látja a kirohanó Gonzagot. Leül egy székre. Theodor széthúzza a függönyt, és a nyitott színpadon keresztül bejön. Nem veszi észre a csendben üldögélő Igazgatót, tétován babrálni kezd az asztalon fekvő iratok között.

LORENZO: Még nem is köszöntem meg, hogy elvállalta. Hastings nagyon fontos, és talán nem is olyan rossz szerep.

THEODOR: Igen. Örülök, hogy a Richárdban dolgozhatok. Ez nekem mindig nagyon fontos dráma volt.

LORENZO: Na, látja. Minden gyümölcs beérik egyszer.

THEODOR: Igen. Kicsit sajnálom, hogy ilyen körülmények között kerül sor erre. Jobb lett volna, ha...

LORENZO: Ezzel most ne foglalkozzon. *(Az egyik asztalhoz megy, és kivételesen most ő tölt Theodornak.)* A lényeg az, hogy ezt a munkát mi remekül meg fogjuk csinálni. *(Koccintanak, isznak, majd az Igazgató átadja üres poharát Theodornak, aki leteszi egy asztalra.)* Van valami hír?

THEODOR: Még semmi biztos. Reménykedünk.

LORENZO: Igen. Nem látta valahol, véletlenül a Henrik prológót? Sehol sem találom. Úgy emlékeztem, az asztalon hagytam, de mégse.

THEODOR: Nem. Nem láttam.

LORENZO: Minden könyvet elvittek?

THEODOR: Igen. Az összeset. A szövegekönyveket is, meg még a sűgőpéldányokat is.

Elena lép be a nyitott színpadra. Lorenzo és Elena tekintete találkozik.

LORENZO: Na, jöjjön, nézzünk körül, hátha mégis találunk valahol egy kis Shakespeare-t.

Az Igazgató Theodorral oldalt távozik.

Elena a színpad közepére megy. A színpad oldalán megjelenik Leonelo, és mereven nézi Elenát. Elena észreveszi.

LEONELO: Tudja, hogy én mindig rajongva nézek magára?

ELENA: Tudom.

LEONELO: És?

ELENA: Mit és?

LEONELO: Én nagyon számítok magára, hogy segít beilleszkedni, segít megérteni a színházat. Rengeteg kétely gyötör. Sok mindenben olyan bizonytalan vagyok.

ELENA: Azt csak tudja, fiú-e vagy lány?

LEONELO: Azt igen. Férfi vagyok. Olyan férfi, hogy nesz sem fakad az ágak között, amerre én járok. *(Meg akarja ölelni.)*

ELENA: Jó! Jó! Ha csak mondja, úgy is elhiszem.

LEONELO: Segít? Vagy csak adjon tanácsot!

ELENA: Tanácsot? Én, magának?

LEONELO: Igen! Csak önre számíthatok.

ELENA: Hogyan mondhatnám el a száraz levél koppanását a fagyott földön, a vízcsepp robbanását a csillogó sziklán? Hogyan nyithatnám ki a titkok kapuit, hogyan törhetném fel a csend burkát? Pedig megöl a hallgatás. Néma fagyhalál. És mégis mindenki tapsol.

LEONELO: Olyan gyönyörű, mikor gondolkodik.

ELENA: Minek szeret annyira? Én a lábait csókolgatnám, ha megverne, és elmenne más nőkkel is. De maga túlságosan imád engem, és csakis engem.

LEONELO: Én mások előtt nyíltan merem szeretni, de kettesben olyan félnék vagyok, mint egy párduc a tengeralattjárón.

ELENA: Olyan szép voltál, amikor ott nyújtóztál a párnák alatt, csupa verítékben, ami nem is a tiéd volt, hanem a kocsisoké, a fűtőké, a rendőröké, és azután átváltoztál szűz muskátli szerelemmé, ami kézről kézre járt.

LEONELO: Igen. Tudja, maga számomra az egyetlen biztos pont. A maga személyisége, a maga művészete. Amilyen bátor. Én gyáva vagyok.

ELENA: Ugyan.

LEONELO: De. Ha nem lennék az, akkor kiabálnék, üvölnék, hogy kihallatsszon hangom a fegyverropogásból, hogy kitudódjék a sírboltok igazsága. Ma már lehetetlen szépen, finoman megszólalni, mégis mindenki ezt követeli, és én gyáva vagyok, és megteszem, ahogy ők akarják. És ezt nehéz elviselni.

ELENE: Tudja néha gyávának lenni a legnagyobb bátorság.

LEONELO: Kérem, ne tréfáljon...

ELENA: Én még soha sem tréfáltam.

LEONALO: Mindenemet odaadnám, hogy megértsen.

ELENA: Anélkül is értem, kérem, higgye el.

LEONELO: Maga nélkül magányos vagyok és zavart. A maga tekintete ad nekem erőt, hogy elviseljem saját magam.

ELENA: Nem kell olyan komolyan venni az életet. A színházat pedig hagyja, ne zaklassa. Majd ő megtalálja magát, ha akarja...

LEONELO: Miért érintett meg? Maga miatt potyogtak legyek négyezer narancslébe, amit már előkészítettem a felszolgálásra, és most kezdek elölről feltépni a gyökereket.

Elena, mint anya a gyermekét, simogatva vigasztalja Leonelot.

Az Igazgató és Theodor visszatérnek. Leonelo próbál eltávolodni Elenától, de a nő még jobban magához húzza.

LORENZO: Próbálnak?

LEONELO: Igen.

ELENA: Nem! *(Megöleli Leonelot.)* Jöjjön, folytassuk ezt az izgalmas beszélgetést. *(Kivonszolja a rémült Leonelot.)*

Zavartan berohan a Hivatalnok. Theodor távozik.

HIVATALNOK: Az épület előtti téren össze-vissza lövöldöznek, nem lehet elhagyni a színházat. Na. Van egy kis időm, szeretnék beletekinteni egy próbába, ha nincs ellene kifogása.

LORENZO: Természetesen.

HIVATALNOK: Remélem, nem veszi zokon, hogy meg kell válnia az epilógtól?

LORENZO: Prológ.

HIVATALNOK: Higgye el, hogy hiánya, sokkal jobban szolgálja az ön művészi, és a mi politikai céljainkat.

LORENZO: Tulajdonképpen teljes mértékben nem tudtuk figyelembe venni...

HIVATALNOK: Ugye megkapták a bizottság által javasolt húzások és kiegészítések jegyzékét?

LORENZO: Bizonyos problémák merültek fel a szereposztásban, hiszen társulatunk néhány tagját napok óta nem találják. Az általam szorgalmazott intézkedésekre eddig még nem került sor. Nem biztos, hogy ilyen körülmények között garantálni tudom a színház működését.

HIVATALNOK: Mit akar ezzel mondani? Megint olyasmibe avatkozik, amibe nem kellene! Nem tudnak mást, csak nyavalyogni. Odakint vér zuhogott a kertekre, és egymillió rózsaszirmát festette vörösre, de senki nem szólt semmit. A maguk helyében én örülnék, hogy ilyen biztos helyen vannak. Mert, ha engedjük, hogy kinyissák az ajtót, itt egy szempillantás alatt minden tele lesz vérebekkel, szörnyekkel és csatornapatkányokkal.

LORENZO: Értse meg, ilyen időkben a rendnek, az igazságnak, a tisztaságnak, a szépségnek puska való a kezébe, és a mi fegyverünk a szó.

HIVATALNOK: Tudja, mit üvöltött ma az egyik szélsőséges a bizottságban: Kemény kéz! Kemény kéz! Fejéből rakjunk nagy rózsát! Díszítsük fel a homlokzatokat, az utcalámpákat, az ezredéves építészet kapuboltjait azoknak a nyelvéből font fűzérrel, akik a rendet akarják elpusztítani!

LORENZO: És amikor az eszme kibontja hajzuhatagát, képes félelem nélkül legázolni a legártatlanabb igazságokat.

HIVATALNOK: Nem érti? Maguk senkinek sem hiányoznának, viszont uralkodókra és rabszolgákra mindig szükség van.

LORENZO: Kisfiú koromban láttam a völgyekben a gyönyörű teheneket legelni, később láttam őket lefestve a könyveimben, de mindig eszembe jutottak, valahányszor elmentem egy mészárszék mellett.

Néhány színész megy át a nyitott színpadon.

HIVATALNOK: Miért nincs jelmez a színészeken?

LORENZO: Amikor a jelmezek megszólalnak, az eleven szereplők csak csontgombok a kálvária falán. Mit gondol, milyen anyagot lehet alkalmazni egy olyan helyen, ahol a szél viharos sebessége csupaszra vetkőzteti az embereket, és még a gyerekek is bicskával járnak?

HIVATALNOK: Nem értem? Tényleg nem érti, vagy nem akarja megérteni? Kétlem, hogy ilyen helyzetben tovább tudom képviselni az önök érdekeit.

Belép Theodor

THEODOR: Szabad az út, uram.

HIVATALNOK: Most mennem kell.

Az Igazgató kimegy a színpadon keresztül. A Hivatalnok megindul kifelé, de Theodor hozzálép.

THEODOR: Uram. Uram. Elnézést. Tudna valamit mondani?

HIVATALNOK: A tárgyalást még nem fejezték be. Próbálom kicsit húzni az időt, azután majd meglátjuk.

THEODOR: Igen. Csak szeretnék biztosat tudni, hogy nem fogják...

HIVATALNOK: Magának nincs semmi dolga, csak az, hogy továbbra is segítse a mi munkánkat, és akkor, higgye el, nem lesz semmi baj. Na, menjen. Várja a színpad.

A Hivatalnok a kijáraton, Theodor, pedig a színpad felé távozik.

A következőkben a társulat tagjai ismét egy jelenetet mutatnak a III. Richárdból. Theodor, mint Hastings; Gonzago, mint Buckingham; Leonelo, mint Stanley; Enrique, mint Ely; az Igazgató, mint Gloster.

THEODOR: Lordok, azért gyűltünk itt össze, mert
A koronázásról kell döntenünk:

Isten nevében, szóljatok a tárgyhoz.

GONZAGO: Készen áll minden e királyi napra?

LEONELO: Igen, csak határozzuk el, mikor lesz.

ENRIQUE: Én jónak tartanám a holnapot.

GONZAGO: Ki tudja, mit akar a lordprotektor?

Ki a nemes herceg bizalmasa?

ENRIQUE: Kegyelmed tán legjobban ismeri.

GONZAGO: Ismerjük egymás arcát, de szívebről
Ő sem tud többet, mint én a tiédéről,
S én sem övéről, mint te az enyémről.
Hastings úr, hozzád fűzi őt barátság.

THEODOR: A kegyelmes úr, tudom, szeret engem,
De nem kérdeztem, hogy a koronázást
Mikorra tervezi, és ő nem tudatta
Énvelem kegyes szándékát e tárgyban.
De tűzzétek ki napját, jó urak,
És én az ő nevében szavazok majd
És remélem, rossznéven nem veszi.

ENRIQUE: Itt jön épp jókor a herceg maga.

LORENZO: Jó reggelt, kedves uraim s öcsém.
Hétalvó voltam, de azért, remélem,
Távollétem nem gátolt semmi tervet,
Amely az én jelenlétemre várt.

GONZAGO: Uram, uram, Hastings úr, ha te nem jössz,
Átvette volna szerepedet – értsd úgy,
A királykoronázás érdekében.

LORENZO: Hastings uram lehet a legmerészebb:
Jól ismer engem és nagyon szeret.
Buckingham öcsém, egy szóra kérlek.
Catesby fürkészte Hastingset ügyünkben
És nagyon heves volt e konok úr,
És azt mondta, hogy inkább feje hulljon,
Mintsem eltúrje, hogy elhalt urunk
Fia Anglia trónját elveszítse.

GONZAGO: Távozz egy percre – utánad megyek.

(Kimennek)

LEONELO: Az örömnapot nem tűztük ki még,
Holnap túl hamar lenne még szerintem.
Magam se vagyok jól ellátva még,
Inkább későbbre tegyük e napot

THEODOR Őkegyelme nyájasan mosolyog,
Tán valami terv-félének örül,
Hogy a jó reggelt ily vígan köszönti.
Keresztény földön senki sincs, ki nála
Kevésbé rejthetné kedvét s haragját.
Arcán rögtön megláthatod szívét.

LEONELO: Mit olvastál ki szívéből az arcán,
Aszerint, amit reggel mutatott?

THEODOR: Hát azt, hogy itt senkire sem haragszik:
Ha úgy volna, elárulná szeme.

(Visszajönnek)

LORENZO: Kérlek, mondjátok meg, mit érdemelnek,
Kik halálomra szőnek ördögi
Gaz összeesküvést és testemet
Lenyűgözik pokoli bűvölettel.

THEODOR: A nagy szeretet készlet, hogy először
Én mondjam ki e fejedelmi körben,
Hogy bűnhődjenek, bárkik voltak is.
Hidd el, uram, hogy halált érdemelnek.

LORENZO: Szemed legyen hát bűnük tanúja.
Nézd csak, megbabonáztak: látod-e,
Hogy karom, mint egy kiszáradt fa, sorvad,
S a szörnyű boszorkány, Edwárd neje,
Ő volt, a ringyó Shore-néval együtt,
Ki boszorkányságával ezt művelte.

THEODOR: Nemes lord, ha ezt ők tették valóban –

LORENZO: Mit ha! Te véded ezt a ronda ringyót
S hákról beszélsz nekem? Te áruló vagy!
Le a fejét! Szent Pálra esküszöm,
Nem eszem, míg ezt meg nem láthatom.

THEODOR: Jaj Angliának! Nem kár magamért.
Én ostoba, láthattam volna ezt.

LEONELO: Gyerünk, tűnj el: a herceg enni készül.
Gyónj gyorsan: fejedet akarja látni.

THEODOR: Ó, halandók percnyi kegye, amelyre
Jobban vadászunk, mint isten kegyére!
Ki pillantásokat legére épít,
Úgy él, mint részeg matróz árbocon,
Ki minden döccenésre le zuhanhat
A mély tengernek végzetes szívébe.

ENRIQUE: Gyerünk, tűnj el, most már hiába jajgatsz.

A két testőr lép be, tétován közelednek a színpadhoz.

THEODOR: Ó, véres Richárd! Szegény Anglia!
Szörnyűbb időket jósolok neked,
Mint amit a leggyászosabb kor élt meg.
Gyerünk, vezess, vidd neki fejemet:
Hamar meghal, ki engem kinevet.

TESTŐR II: Jó napot kívánunk!

TESTŐR I: Elnézést, hogy megzavarjuk a munkát. Theodor Mengo Barchát keressük.

THEODOR: Tessék. Én vagyok.

TESTŐR I: Papírokat. *(Testőr I átadja.)* Ez kinevezés.

TESTŐR II: Bocsánat. *(Kicseréli az iratot.)*

TESTŐR I: Köszönöm. *(Átadja az iratot Theodornak, de rögtön visszaveszi.)* Be kell kísérnünk a Felügyeleti Bizottság Központi Irodájába.

THEODOR: Igen. De miért?

TESTŐR I: Adategyeztetés. Semmi komoly.

LORENZO: Elnézést, uraim. Én a színház igazgatója vagyok. Megtudhatnánk valamit bővebben erről a váratlan dologról?

TESTŐR I: Mi csak parancsot teljesítünk, uram. *(Már viszi is kifelé Theodort.)*

LORENZO: De biztosan tudnak mondani valamit, hogy miért és meddig...

TESTŐR I: Mi a kezünkkel, és nem a nyelvünkkel dolgozunk, uram.

THEODOR: Hagyja! Nem lesz semmi gond.

TESTŐR II: Vizontlátásra!

A kijáraton eltűnnek mindhárman.

Hosszú csönd. Senki nem tudja, mit is kellene mondani.

LORENZO: Szeretnék színre vinni egy roppant nehéz költői játékot, azt remélve, hogy vad lendülettel betör a szerelem, és új formát ad az üres jelmezeknek.

LEONELO: Amikor azt mondja, szerelem, én egy sivatagot látok egy homályos tükörben és azt, hogy ötpercenként beesteledik.

ELENA: Amikor azt mondja, szerelem, én látom, ahogy a homokszemek eleven, nyüzsgő hangyákká változnak, és hogy soha sem jön el a hajnal.

ENRIQUE: Formák... Unalmas formák.

GONZAGO: Fényképezd le a fényt, és csak egy fekete folt lesz a képen.

ENRIQUE: A gondolat lehet egy fekete folt.

GONZAGO: És a szerelem is.

AMILLA: Egy embert letartóztattak, és ki tudja, most mi történik vele! Hogy beszélhetnek most a szerelemről? Hatalmas férfiak, homlokukon felhők suhannak, tenyereik a lombokat simogatják, mégis tehetetlenek. Hol van Lady Macbeth, a szigorú és gyors eszű asszony?

ELENA: Mit mondhat Lady Macbeth, mikor a mezők rózsáit golyózápor kaszabolja le?

AMILLA: Gyűlölöm a haldoklót, aki vérbe mártott ujjal ajtót rajzol a falra, és nyugodt mértékben elalszik.

LORENZO: Amilla, kérem! Higgye el, kérem, hogy minden lehetségest meg fogok tenni.

AMILLA: Viccel? Azt hiszi, ebben a helyzetben bárki komolyan veszi önt, mint művészt? Fölhúzza a függönyt, vagy nem; ennyi az ön lehetőségeinek a határa.

LORENZO: Én azt hittem, hogy ön igazi színésznő, igazi művész, és a színházba vetett hite rendíthetetlen.

AMILLA: Én az igazságban hiszek, önök pedig a hazugságban.

LORENZO: Amilla! Kérem!

ELENA: Ezt gyönyörűen mondtad!

LORENZO: Elena! Kérlek!

AMILLA: Igenis, az önök hazugsága táplálja a forradalmakat, ha nincs színház, nincs háború!

LEONELO: Hogy mondhat ilyet! Megőrült!

GONZAGO: Én ismertem egy embert, aki lesöpörte a háztetőt, fényesre pucolta a padlásablakokat és a korlátokat, csakis azért, hogy ezzel az égnek kedveskedjen.

AMILLA: Mit akar ezzel mondani?

LORENZO: Amilla! Maga tudja a legjobban, hogy én ugyanúgy gondolkodom bizonyos tekintetben, mint ön. De nekem a színházat kell megmentenem! Nekem, mint igazgatónak, sajnos kötelességem némely helyzetben, parányi hazugságokat alkalmazni, ha ez hozzásegít bennünket, hogy holnap és holnapután és azután és azután csak igazat beszélhessünk.

AMILLA: Én csodáltam a művészeket, a színházat. Azt gondoltam, hogy amikor az idő véget ér, ez lesz az a hely, ahol megtalálom az embert. Odakint, rossz tekintetű, kellemetlen szagú, pállott húsú alakok, szemétkupacokon hemperegnek! Politikusnak álcázott vérszívók és haramiák hazudnak, harácsolnak, dőzsölnek, tombolnak! Tudatlan, részeg hordák pusztítják a városokat, gyilkolva az álmot! Idétlen, torz szörnyek lakta országban vergődünk, ahol a halálnak félelmetesen nagy a szurkolótábora! És itt bent, ugyanolyan rossz a levegő!

ENRIQUE: Minden színház a befülledt nyirkosságból ered. Minden igazi színházban, egy poshadt hold mélységes mély bűze érződik.

GONZAGO: Ami odakint most zajlik, azt lehetetlenség megérteni, ezek a történések az emberi agy számára, még nem váltak feldolgozhatóvá, befogadhatóvá, nincs a formáknak tartalma, és a tartalmak nem találják a formájukat. Én személy szerint sajnálom, hogy maga, ebből az értetlenségből és tehetetlenségből fakadó dühnek a rabja.

AMILLA: A márvány makulátlan felszíne távol tart, a csillogás mögött örökre kőbe zárt vágytól.

GONZAGO: Ezt hogy érti?

AMILLA: Én pedig azt sajnálom, hogy zavarodott vágyainak rabja, és ez a rabság meggátolja, hogy bármit is érvényes, objektív, emberi mércével ítéljen meg.

GONZAGO: Mit tud ön egy férfi igazi vágyáról?!

AMILLA: Egy férfieről, sokat!

LORENZO: Kérem!

ELENA: Hagyd őket beszélgetni!

GONZAGO: Maguk teszik tönkre a férfiakat! Maguk lógatják őket száraz ágakra! Maguk kényszerítik őket csillagmagányba! Maguk üzik őket holdtalan éjszakákon, keresztül a sziklák csúcsain, a vér utolsó szirmáig!

ENRIQUE: Gonzago!

GONZAGO: Ez a véleményem! Nem?

AMILLA: Az én véleményem pedig az...

LEONELO: Amilla...

ELENA: Hagyja!

AMILLA: Hogy ön, és az önhöz hasonlók keltik fel és táplálják az évszázados hazugságokat! Önök rombolják szét a kertek rendjét, a természet arcát pengékkel felhasítva, sőt dobva a friss sebekbe! Önök mocskolják be a tapintást, férgekkel teleszórva fiatalok lobogó szívét! Ön, és az önhöz hasonlók...

GONZAGO: Túl messzire merészkedik!

AMILLA: Nem mehetek olyan messzire, hogy magát utolérjem, maga... maga...

ENRIQUE: Becsukom az ajtót, mindjárt esik a hó!

GONZAGO: Átkozott legyen mind, a ti fajtátok! Ti vagytok az oka, hogy országutakon rohangálok és homokon alszom! Az én feleségem szép, mint egy hegy! Négy, öt helyen szül egyszerre, és horkol délben a fák alatt! Nekem kétszáz fiam van, és még nagyon-nagyon sok lesz! Átkozottak legyetek!

Gonzago kirohan, Enrique utána. Némi csönd.

LEONELO: Egy napon, majd ha minden színház porig ég, ott találjuk a pamlagokon, a tükrök mögött, és az aranyozott papírmásé serlegekben, a mi halottaink gyülekezetét, akiket a közönség zárt oda. El kell pusztítani a színházakat, vagy élni kell tudni bennük.

Gonzago visszajön, majd Enrique is. Mindenki Enrique-re mered.

ENRIQUE. A folyóparton térdeplő asszonyoknak vízből van a kezük.

LORENZO: Egy pillanatra kérem figyelmüket! Sokáig töprengtem, és be kell látnom, hogy nem tudok versenyre kelni a tömérdek hullával, az érdekesebbnél érdekesebb kínzásokkal, gyilkolászásokkal, véres emberi testrészekkel. A színházban őrzöngve tiltakoznak, ha kifordítják egy tintahal hasát, azok; akik anyjuk mellén fojtják meg a kisdedeket. Már nem elég nekik az irodatemplomaikban viharzó papok nyálás hazugsága; több kell, hogy elviselhessék a pillanatot, mely naponta istenné emeli őket. Számukra a halál az, ami helyrehozza a természet alapvető tévedését, mely a születésben fogalmazódik meg. Csak az eszmét tisztelik, mert hozzásegíti őket, hogy tömegeket pusztíthassanak el. Csak a halállal tudják teljesen birtokba venni az életet. Egyre több és több hazug mámort akarnak, egyre több színes, féktelen álmod. Biztos és kiszámítható jövőt; melynek bölcsője, egy fertőzött világ számtalan tömegsírja.

LEONELO: Van, aki elokádja magát, ha egy gilisztát kettévágnak, és más, akinek leszalad a vér az arcából, ha csak kiejtik előtte azt a szót, hogy rák. De maga tudja, hogy ennek ellensúlyozására számtalan dolog létezik a színházban, melyeket kifejezőeszközként megengedhet magának, mert köztudomásúan ártalmatlanok. De önnek az a szándéka, hogy becsapjon, hogy minden menjen tovább úgy, mint eddig, és mi képtelenek legyünk segíteni a halottakon.

LORENZO: Ha azt gondolja, hogy nem megfelelő ön számára ennek a színháznak a szelleme, akkor nyugodtan nézzen körül, és keressen magának megfelelőbb helyet.

LEONELO: Miért nem veszi komolyan, amit mondok? Mióta ebben a színházban vagyok, egyetlenegyszer sem beszélhettem önnek úgy, hogy komolyan figyelt volna rám.

AMILLA: Milyen furcsa ez a mai nap.

LEONELO: Legyen szíves, mondja meg, mi kifogása van ellenem?

ENRIQUE: Az igazi dráma, a nyitott boltívek cirkusza, ahol a szél, a Hold és az emberi teremtmények ki-be járnak, és nincs egy talpalatnyi hely sem, ahol megpihenhetnének.

LEONELO: Enrique! Kérlek! Most tényleg ne szólj bele!

ENRIQUE: Jó, jó. Én csak úgy mondtam ezt, mint...

LEONELO: Ne hülyéskedj, most ne!

ENRIQUE: Nem hülyéskedek...

GONZAGO: Hagyd.

LEONELO: Kérem, válaszoljon! Miért néz levegőnek? Miért nem mondhatok én, semmi értelmet, semmi fontosat, amit válasza érdemesnek tartana?

LORENZO: Nem tudom. Igaza van, de nem tudok válaszolni.

LEONELO: Tessék! Most is! Most is! Ez mi? Ez nem válasz! Nem válasz!

LORENZO: Ha folyton a titkairól fecseg, mit fog eljátszani a színpadon?

LEONELO: Maga miatt kell végigrohannom az erdőkön gyanta után, hogy betapasszam a csöndet, ami az én tulajdonom.

ENRIQUE: Ha meghalok egymillió ágyasom lesz. Itt túl drága a szerelem.

LEONELO: Szavaid olyanok, mint egy tömlő óbor, ami piócát tapaszt az ivó torkába.

ELENA: Negyvenen voltak, és én aludtam. Jöttek a pókok, jöttek a bakfisok és a fiatal lány, akit egy kan kutya erőszakolt meg, és muskátlival takarta el a szemérmét; de én csak aludtam nyugodtan. Azután a nimfák sajtról beszéltek, ami lehet sziréntejből vagy lóheréből. De most négyen jöttek, négy fiú, és egy kis agyag faloszt akartak a combjaim közé feszíteni, és elszánták magukat, hogy mindenáron bajuszt festenek rám tintával...

LEONELO: Senki ne ejtse ki többé Elena nevét! Senki! Elfelejtjük a színházat, Elena. Én elviszlek a jázminkertbe, ahol a kisdedek hancúroznak, csak rá kell mutatnod a világ arcára.

ELENA: Ahogy beljebb haladok a ledőlt falak mentén a romok között, mindenhol csak halott szerelmeket látok és csontvázakat bíbor köpenyben.

Közben a Hivatalnok csöndben beosont.

HIVATALNOK: Igazán nem akarom megzavarni a művészetet. Próbálják a szerepeiket? Vagy csak megbeszélés? Jöjjenek be, kérem! *(Kiint, és a testőrök bevezetik, a láthatóan meggyötört Theodort, majd távoznak. Theodor a színpadon keresztül kitámolyog.)* Tévedés. Egyszerű adminisztratív ballépés. De még idejében érkeztem. Mindent meg lehet oldani. *(Az Igazgatóhoz fordul.)* Kérem, a pillanatnyi helyzet úgy alakult, hogy kénytelen vagyok a vendégszeretetükre hagyatkozni.

LORENZO: Nem pontosan értem, mire gondol.

HIVATALNOK: Ellentmondásos hírek érkeznek a Központi Iroda épületéből. Nem tudni, mi lesz a harcok kimenetele. Mindenesetre, ma délutántól, kijárási tilalmat rendeltek el.

LORENZO: Délutántól? És mi lesz a bemutatónkkal?

HIVATALNOK: Nem én döntöttem így.

LORENZO: Én ezt nem közlöm a társulattal!

HIVATALNOK: Nézze, akár közli, akár nem, ez tény. Nem gondolja komolyan, hogy ezeket az intézkedéseket a színház programjához fogjuk igazítani? Egyébként megtarthatják a premiert, hisz úgysem lehet elhagyni az épületet.

LORENZO: Bemutató, közönség nélkül! Igazi avantgarde színház.

HIVATALNOK: Önöknek az a fontos, mi történik a nézővel a színházban, nekünk pedig az, hogy mi történik vele színház előtt és színház után.

LORENZO: Maguk a közönségtől félnek, nem a színháztól!

AMILLA: Jött egy részeg, aki hegedűn játszott. Tudja, mi volt a hegedűje? Egy mosódeszkán hanyatt feszített macska, a vonó meg egy köteg tüskés szeder ág, és amikor ide-oda huzigálta a kis állaton, az éktelenül nyávogott. Erre a macskazenére aztán táncra perdült két gyönyörű selyemruhás nő.

HIVATALNOK: Jól tette, a macska veszélyes állat, megkarmolja a gyerekeket, és nem is hűséges.

ELENA: Gyűlölöm a holdat, aki parányi fáklyát ad a kukacoknak, hogy a cseresznyék belsejébe hatolhassanak. A hold viszi a hálószobákba az agyhártyagyulladás álarcát, ő tölti meg hideg vízzel a terhes asszonyok hasát, és elég, ha csak nem figyelek oda, máris marokszám szórja a füvet a vállaimra. Álmodni akarok tovább...

HIVATALNOK: Aludni annyi, mint magot vetni.

ENRIQUE: Ébren lenni pedig annyi...

Közben Theodor bejön a színpadra, egy revolverrel a kezében. Megáll mereven, és a Hivatalnokra emeli a fegyvert.

GONZAGO: Dögöljete meg mindannyian!

A Hivatalnok hirtelen észreveszi a színpadon álló fegyveres Theodort, de már késő. Theodor kétszer meghúzza a ravaszt. A Hivatalnok holtan esik össze. Enrique fölugrik a színpadra, és elveszi Theodortól a revolvért. Theodor nem ellenkezik. Berontanak a testőrök kirántott fegyverrel, és meglátják Enrique-t, amint a színpadon áll revolverrel a kezében.

TESTŐR I: Ne mozduljanak! Nem mozog!

TESTŐR II: Engedje le a karját, és dobja le a fegyvert!

TESTŐR I: Ejtse le nyugodtan a lába mellé. Lassan!

TESTŐR II: Ott marad, nem mozog!

TESTŐR I: Ejtse már le! Lépjen hátra! Még!

TESTŐR II: Álljon meg!

TESTŐR I: Tegye a fejére a kezét! Jó, induljon!

A testőrök kivezetik a letartóztatott Enrique-t. Odakint azonban rögvést dulakodás, majd lövöldözés hangja hallatszik. Berohan Enrique, kezében az egyik testőr fegyverével. Utána rohan, sebesülten Testőr I, egymásra lőnek, mindketten végzetes találatot kapnak. Amilla odaugrik Enrique-hez és elrántja a kezét, a Testőr utolsó erejével meghúzza a ravaszt, és halálos sebet ejt Amillán. Enrique félrerántott kezében is eldördül a fegyver, ő Elenát lövi agyon. Sokan meghaltak. A többiek nem mernek mozdulni. Theodor áll egyedül, fent a színpadon. A fény vibrálni kezd. Lassan-lassan elhalványul, csak Theodor látható.

THEODOR: York napsütése rosszkedvünk telét
Tündöklő nyárrá változtatta át.
Családunkról már elvonult a köd
S alámerült az óceán szívébe.

Most homlokunkon győztes koszorú,
Diadalemlék csorba fegyverünk,
Vad riadónkból víg vacsora lett
És édes dallam szörnyű indulónkból.
Szelíden mosolyog a háború,
Nem lovagol páncélos paripám,
Hogy félénk ellenség szívét ijessze,
Ehelyett fürge lábakkal szökell
A hölgy-szobákban léha lantzenére.
De én, aki nem játszani születtem,
Sem tetszelgő tükröknek udvarolni,
Kit durván véstek és szerelem fénye nélkül
S riszáló nimfák előtt nem feszíthet,
Kit megfosztottak minden szép aránytól
S a természet becsapott természetemmel,
Ki torzult, félig-kész, s idő előtt
Küldtettem el e lélegző világba,
Bénán s idétlenül, hogy a kutyák
Megugatnak, ha bicegek előttük –
Én ilyen fuvolázó békekorban
Nem is tudok egyébbel szórakozni,
Mint hogy a napon nézem árnyamat
És csúfságomat magam magyarázom:
Én, mivel nem játszhatom a szerelmest,
Hogy eltöltsem e csevegő időt –
Úgy döntöttem, hogy gazember leszek
S utálok e kor hiú gyönyörét.
Álommal, váddal, részeg jóslatokkal
Cselt szőttem és veszélyes terveket,
Hogy Clarence bátyámat meg a királyt
Vad gyűlölettel egymásra uszítsam.
S ha Edwárd király oly hű és igaz,
Amilyen ravasz áruló vagyok,
Úgy Clarence-t még ma szűk börtönbe zárják
Egy jóslatért, mely szerint G betű
Öli meg Edwárd fiait. A mélybe
SüllyedjeteK gondolatok.

*Ekkora már majdnem teljes a sötét.
Sötét.*

Vége

